

K.K.T.C
Yakın Doğu Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

1958-1974 Kıbrıs'ta Yaşanan Canlı Hatıralar

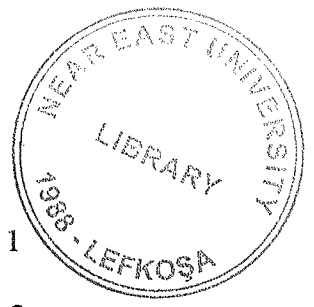
Mezuniyet Çalışması

Duygu Büyük

Danışman
Doç. Dr. Bülent Yorulmaz

2000

Lefkoşa

İÇİNDEKİLER

• ÖNSÖZ.....	1
• GİRİŞ.....	2
• METİNLER (1958-1974 yılında Kıbrıs'ta yaşanan canlı hatıralar)	
• 1963 yılında yaşanan canlı hatıralar	
Edibe Anlar.....	5
İsmail Meşeli.....	7
Lütfi Kâmil Anlar.....	9
• 1964 yılında yaşanan canlı hatıralar	
Menteş Fellahoğlu.....	12
• 1974 yılında yaşanan canlı hatıralar	
Ahmet Kızılar.....	15
İlkin Çiftçi.....	16
İlmiye Erşahin.....	18
İsmail Meşeli.....	21
Mustafa Anlar.....	23
Sedat Önsel.....	26
Sevtap Yeşilpınar.....	28
Şansel Gürsan.....	29
Türkan Kızılar.....	31
• DİZİN	
Yer İsimleri.....	33
Kişi İsimleri.....	35

ÖNSÖZ

Kıbrıs'ta 1958-1974 yılları arasında Türk halkının Rumların elinden çektikleri acıları ve ızdırapları unutmaları mümkün değildir.

Kıbrıs Türk halkı yılmadan, usanmadan, canlarını ortaya koyarak Rumlar ile çarpıştılar. Bu yolda pek çok şehit verdiler. Garantör devlet olan Türkiye'nin adaya çıkarma yapmasıyla, Kıbrıs Türk halkının kurtulmasını sağlamıştır. Elbette ki Kıbrıs Türk halkı yaşadıkları o acılı günleri yıllar geçse de unutamazlar.

Bu çalışmamın amacı, 1958-1974 yılları arasında yaşanan canlı hatıraları bir araya toplamaktır. Bunun için farklı yerlerde oturan insanları seçerek buraya aktardım. Anılarını topladığım bu şahıslar, gerek yeğenlerim, gerekse tanıdıklarımdır. Hepsi de seve seve bana o günlerde yaşadıkları başlarından geçen hatıralarını anlattılar. Bana o günlerden söz ederken aradan yirmi altı yıl geçmesine rağmen, o olayları dün yaşıyor gibi hüznlendiler.

Bu çalışmamda bana anılarını anlatarak yardımcı olan tüm şahıslara teşekkürü bir borç bilirim.

Duygu Büyük
Güzelyurt, Mayıs 2000

GİRİŞ

Kıbrıs Türkleri bu günlere gelinceye dek çok acılar çektiler. Yaptıkları çetin mücadelelerle özgürlüklerine kavuştular ama pek çok da şehit verdiler.

Adada 1878 yılından itibaren geçici olarak İngilizler'in yönetimine verilmişti. 1960 yılına kadar İngilizler'in sömürgesi devam eder. 1955 yılında Rum yeraltı örgütü olan EOKA, gerek ada Türkleri'nin, gerekse Rumlar'ın hayatında önemli değişikliklere neden olur. Bu örgüt 21 Aralık 1963 yılında kanlı faciaların doğmasına neden olur. Önce Lefkoşa daha sonra diğer yerleşim birimlerinde ani baskın ve yıldırma hareketlerine başlarlar. 1964 Ağustos ayında uyguladığı sınırlı polis hareketi ve Türk Jetleri'nin düşman mevzilerine dalmaları, tekrar göç etmeleri görülür.

Kıbrıs'ta Rumlar'ın enosis, yani Yunanistan'la birleşme emelleri yüzünden 15 Temmuz 1974 yılında bir kanlı darbe olayı başlatırlar. Bu ideoloji doğrultusunda harekete geçen silahlı gruplar, Kıbrıs Elen Cumhuriyeti'nin kurulduğunu ilan ederler. Bu duruma karşı çıkan Ankara, garantör devlet olarak tüm barışçı yolları dener fakat bir sonuç alamayınca 20 Temmuz 1974 tarihinde denizden ve havadan yaptığı müdahalelerle Kıbrıs Türkleri'nin yardımına koşar. 20-22 Temmuz günleri 1. Barış Harekatı başlar. Rumlar'ın barışa yanaşmamaları üzerine daha büyük katliamları önlemek için bu sefer de 14-16 Ağustos 1974 tarihleri arasında 2. Barış Harekatı gerçekleştirilir.

Başarılı mücadelelerin sonucunda Kuzey tarafında olan Rumlar Güney'e, Güney tarafında bulunan Türkler de Kuzeye göç ederler. Adada tam bir bölünme olur. 15 Kasım 1983 yılında da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilan edilir. 20 Temmuz'la başlayıp, 16 Ağustos ile biten 1. ve 2. Barış Harekatı, adayı Elen

Cumhuriyeti yapmak isteyen Rum ve Yunanlıların megalo ideasına, garantör devlet olan Türkiye Cumhuriyeti'nin müdahalesiyle son bulur. Kıbrıs Türk halkı çektiği ızdıraplardan sonra huzur ve sükuna kavuşur.

Şimdi de 1963-1974 yılları arasında Kıbrıs Türkleri'nin yaşadığı acılara bir bakalım.

1963 Yılında Yaşanan Canlı Hatıralar

Leymosun'daki evimiz Beyazıt caddesinde karargaha yakındı. Civar halkın çoğu bu bölgeye toplanmıştı. Münür Hilmi Şago komutandı. Türk mahallesinden biraz uzakta (Rum bölgesine yakın) Dr. Cemal'ın kliniğinde Türkler karargah kurmuşlardı. Altı gişi bir de komutanları olan Münür Hilmi Şago olmak üzere toplam yedi kişiydiler. Oradan Rumların bölgeye girmemesi için gözlem yapmaktaydılar. Fakat Rumlar bu kliniğin etrafını sarmışlardı. Hatta bu askerler arasında nişanlı olan bir genç şehit olur. Bundan dolayı diğer mücahitler tedbir almışlardı. Kurtuluşun olamayacağını gördükleri için çareler aramaktaydılar. Komutanları Münür Hilmi Şago, bu gençleri gurtarmak için klinikde tek başına kaldı. Etraftaki Rum askerleri teslim olması için çağrı yapmaktaydılar. O da bir değneyin üzerine beyaz bir bez parçası bağlayıp, teslim olacağını söyledi. Yalnızca gendisi komutan olduğu için etraftaki Rum askerlere de komutanlarının gelip, onu teslim almasını istedi. Beline bombaları bağlayıp, teslim olmak için dışarıya çıktı. Rum askerleri ve komutanları onu teslim almak için yanına geldikleri zaman bombanın fitilini açarak gendini şehit eder. Onun yanında bulunan askerler de ölür.

Bu şehit komutan mevziye giderken benim dükkanıma geldi. Şehit olan bu adam benim deyzemin gocasıydı.

Bana dedi ki: Lütfi, ben gidiyorum. Teyzene göz kulak ol.

Ben de ona-başı sıkışırsa bize haber vermesini söyledim. Biz onun şehit olduğunu öğrenmeden önce bir İngiliz muhabiri gelerek, birçok Türk mücahidinin ölmüş olduğunu söyledi. Oradaki mücahitler de bu söze gülmeye başladılar. Aslını sorduğumuzda da orada yalnız yedi mücahidin olduğunu başka hiçbir Türk'ün olmadığını öğrendik. Muhabire tekrar bunu söylediğimiz zaman, ölenlerin Türk

değil de Rum askerler olduğunu anladık. Daha sonra eniştemin şehit olduğunu öğrendik. Teyzeme bu haberi söylemeye mecburdum. Evine gittiğim zaman bunu ne şekilde söyleyeceğimi düşünüyordum. Gendisine eniştemden bir haber olup olmadığını sordum. Teyzem de bana hiçbir haber olmadığını, merak ettiğini söyledi. Ona mevzinin düştüğünü söylediğim an eğer “Eniştem esir alındıysa acaba ne olur?” diye söyledim. O da “Enişten esir olmaz, eğer öyle bir şey olursa gendini öldüreceğini söyledi.” O zaman ben de ona gerçeği söyledim. Bütün arkadaşlarını ölmeden gurtardı. Gendisi bombaları beline sarıp öldü. Etrafındaki Rum askerleri de öldürdü. O acısının içinde gocasının vasiyetini hatırladı. Çekmeceden bir mektup çıkarıp elime verdi. Mektubu okudum. mektupta şöyle yazılıydı:

Ben gendimi bu gün için yetiştirdim. Şimdi vakit geldi. Milletimi, vatanını gurtarmak için savaşacağım. İmkanım galmadığı an intihar edeceğim. Bu mektubu lütfen sancaktara teslim ediniz. Altı da imzalanmıştı. Ben de onu sancaktara teslim ettim.

Edibe Anlar

Girne, (78)

81 52374

1963 yılında olaylar sırasında ben evli ve bir çocuk babasıydım. İskele kazasına bağlı Tuzla köyünde oturmaktaydım. Dikelya'da bulunan İngiliz üslerinde çalışıyordum.

1963 yılında gece yarısı başlayan çarpışmalarda silah sesleriyle uyandık. Hiçbirimiz ne olduğunu ilk anda anlayamadık. Mahalledeki komşular hepimiz dışarıya çıktık. Rumların bizleri öldüreceklerini anladık. Türk bölgesinde bulunan halk hep bir araya toplandık. Bizler de gendimizi korumak için silahlarımıza sarıldık. Bir hafta Rumlarla çarpıştık. Yiyecek bakımından hiçbir şey yoktu. Yaklaşık on gün sonra çarpışmalar hafifledi. Ben de bu süre zarfında yiyecek olmadığından dolayı ağzıma doğru-dürüst ağzıma lokma goymadım. Bir müddet sonra Lefke bölgesinden bir kamyon dolusu ekmek gönderildi. Mevziden garnımı basdırarak ve eğilerek zor-topuz karargaha gittim. Bana gelen bu kamyondan payıma iki ekmek düştü. Eşim benim bu halimi gördüğü zaman çok ağladı. Gelen bu ekmeklerden bir parça da benim koparıp yememi söyledi. Bunu gören üç yaşındaki kızım da "Babama ekmek kesme. Daha sonra biz nereden ekmek bulup, yiyeceğiz." dedi. Kızımın bu sözünü duyunca ben de ekmeği eşime tekrar geri vererek mevzime geri döndüm.

Çarpışmalar bir müddet durunca ben de Dikelya'ya gidip, iş durumumu sormaya garar verdim. Motoruma bindim ve Dikelya'ya doğru yol aldım. Beni gören Rum askerleri landroverle peşime düştüler. İngiliz üslerine yaklaştığım zaman beni yakalayamayacaklarını anladılar ve tekrar geri döndüler.

Çok şükür şimdi hayattayım ve bir daha o günleri yaşamak istemem.

İsmail Meşeli

Güzelyurt, (59)

71 45462

1963 olayları sırasında bir Rum tankı Leymosun-Baf yolu, okullar bölgesinden Türk mahallesine girmek için hazırlanıyorlardı. Girerken Dr. Cemal'in kliniğinden Türk okullarına kadar 600 m. yol vardı. Oradan Türk semtine girip, Türkleri esir almak düşüncesiyle Baf yolu üzerinde olan anayolun karşısında bulunan fırıncı Remzi Bey'in fırınının önünden geçmek istediler. O sırada orada bulunan mevcut mevzilerden (Rumların tankına 50 m. gala) Türk mevzilerinden ateş açıldı. Tankı süren asker atılan gürşun görüş penceresinden içeri girer ve Rum askeri vurulur. Dönen gürşun da onun içinde bulunan diğer Rum askeri de yaralar. Tankın duruşunu gören Türk askerleri ateşi durdururlar. Tank orada yürüyemez durumda galır. Arkadan Rum tankını takip eden başka bir tank, duran tankı başka yöne çevirirler. Bu arada Türk mevzileri ateş açmadılar ve yerlerini de belli etmediler.

Diğer tankın oraya gelip Türk semtine hareket halini gören Türk mücahitleri fırının ekmek küreğinin üzerine goydukları patlayıcı maddeleri 3-4 m. uzatıp, yolun ortasına gadar uzatırlar. Tank geldiği zaman onu ateşlesinler. Bu hareketler olurken Türk semti olan Soğuk Su mahallesinin etrafında bulunan telsiz tabur komutanlığı, poligam atış yeri ve sancaktarlık telefonlarla, fırıncı Remzi Bey'in fırınına durumu öğrenmek için telefon açarlar. Bu durum daha önce de belirtilen seyirde devam ederken gelen telefon haberlerinde Rumlar tankları ve askerleriyle türk semtine girmeye hazırlanıyorlardı. Bu bölgede yaşayan ve telefonları, bağışmaları dinleyen bütün Türk aileleri benim evimde toplandılar. Hep birlikte garar verimiz. Eğer Rumlar bizi esir almaya gelirlerse, bizler önce hanımları, çocukları ve kızları şehit edeceğiz, daha sonra da biz gendimiz intihar edeceğiz. Onlara teslim olmayacağız. Bu sırada sokakda bağışmalar olur. Türk mücahitleri zafer kazanmış durumda, sesler atarak, gazandık... gazandık... diyerek Rumları durduttuk dediler. Bu sırada gelen ikinci bir

telefonda elektirikçi Ahmet,vücuduna patlayıcı maddeleri sararak yola yatıp, ne Rum askerlerinin ne de tankların geçişine izin vermeyeceğini, gönüllü olarak şehit olacağını telefonda kriz masası ile sancaklara bildirdi.

Bir müddet sonra ateşkes haberi geldi. Ertesi gün saat 10:00'a kadar silahları teslim etmemizi, aksi halde hepimizi öldüreceklerini bildirdiler. Daha ertesi gün bunu gabul etmeyen komutanlarımız görülen luzum üzerine iki saatlik bir çarpışmadan sonra teslim olmaya karar verdiler.

Böylece 63 hareketleri son buldu.

Lütfi Kâmil Anlar

Girne, (87)

81 52857

1964 Yılında Yaşanan Canlı Hatıralar

1964 yılında Baf kasabasında mücahit olarak bulunmaktaydım. Rumlar sürekli olarak bize misilleme yapmaktaydılar. Çünkü çoğunluk onlardı. Her şey onların elindeydi. 9 Mart 1964 günü onların yaptıkları canımıza tak etmişti. Bundan dolayı 2000 Rum askerini 48 saat için esir aldık. Salhane olarak kullanılan yerde onları tuttuk. Hepsini gürşuna dizme kararı almıştık ama bizden yüksek rütbede olanlar buna izin vermediler. Onları serbest bıraktık. Bizim artık bu yerde barınmamız mümkün değildi. 9 Mart'tan sonra hepimiz dağıldık ve 5 Nisan'a kadar dağdan dağa dolaşarak Magosa'ya kadar geldim ve burada Rumlar beni esir aldılar. Sekiz saat burada tutuklu kaldım. Bana, " Sen Baf'ta olan mücahitlerden birisin. 2000 Rum askerini esir alanlardansın. Seni öldüreceğiz." dediler. Ben de onlara itiraz ederek, yanlışlarının olduğunu söyledim. Çünkü beni öldüreceklerinden gorkuyordum. Aklıma o anda bir yalan daha aklıma geldi. Onlara Retçalı, ve Dr. İhsan'ın yeğeni olduğumu söyledim. Rum askerleri o anda söylediklerimi amirlerine ileteceklerini söylediler. Amileri de beni bırakmalarını emretti. Çünkü onların aradıkları isimler arasında benim ismim yoktu. Magosa kapısında tutuklu olduğum için serbest bırakıldıktan sonra akşam üzeri saat altıda Lozan adındaki otobüsle Lefkoşa'ya gittim. Çok şükür sağ- salim Türk kesimine girmiştım. Orada ise ana-baba günüydü. Çünkü herkes bu otobüsün gelmesini bekliyordu. Çoğunun yakınları bu otobüsteydi. Ben ise çok bitkin bir haldeydim. Zira Rumlar bana biraz eziyet yapmışlardı. Buraya vardığım zaman yanımdaki arkadaşlar beni hastahaneye götürmelerini söylediler. Arkadaşlar beni alarak burada bulunan Kızılay hastahanesine kaldırdılar. Kırk sekiz saat beni burada müşahade altında bıraktılar. Daha sonra taburcu oldum. Burada bana Saray otelde yer gösterdiler. O sıralarda rahmetli Dr. Küçük, orduya asker yazmaktaydı. Ben de tekrar asker yazıldım. 11 Nisan 1964 yılında beni asker olarak

15

tekrar aldılar. Boğaz sancağında üç gün eğitim gördüm. 14 Nisan günü Beşbarmak Dağı'na takviye olarak gittim. 23 Nisan günü iki bayram birden gelmişti. Bizim arkadaşlar yemeye, içmeye daldılar. Bundan faydalanan Rum askerleri saldırdılar. Üç arkadaşım şehit olmuşdu. Daha sonra bizden Boğaz'dan Sentilaryum'a takviye istemişlerdi. Ben de gönüllü olarak gitmeyi kabul ettim. Girne sivillerinden bir mücahit grubu vardı. Bunlar arasında bulunan Aytekin adındaki kişi, benim gitmemi istemedi. Ben yeni gelmişdim ve oraya gidenler de geri gelmiyorlardı. Türk Silahlı Kuvvetleri Gönyeli'ye takviye göndermişlerdi. Onlar da Rumları geri püskürttüler.

O günler çok zordu. Dolayısıyla o günleri unutmak imkansızdır.

Menteş Fellahoğlu

Güzelyurt, (55)

71 42671

1974 Yılında Yaşanan Canlı Hatıralar

Baf'ın Poli kasabasında eşim ve üç çocuğumla birlikte yaşamaktaydım. 20

Temmuz 1974 günü başlayan olaylarla birlikte Rumlar burada bulunan tüm erkekleri esir alarak Poli polisine götürdüler. Hepimizi bir hafta burada tuttular. Bizleri buraya getirdikleri ilk gün ne yemek, ne de su verdiler. Burada yatacak yer de yokdu.

Hepimiz biribirimizin yanına, duvarın kenarında gıvrılarak yatıyorduk. Daha sonraki günlerde de garnımız tam tok değildi. Bizlere sadece su ve ekmek veriyorlardı. Bir hafta sonra Rum askerlerin denetimi altında Yeroşibu denilen kampa götürüldük.

Buraya gittikten sonra tüm erkekleri sahaya topladılar. Tam o sırada gökyüzünde bir uçak belirdi. Bunu gören Rum askerler bu uçak bombalarsa hepimizi gurşuna

dizeceklerini söylemekdeydiler. Bizlere burada yine sadece ekmek ve su veriyorlardı.

Bizleri tek tek sıra dayığına çekmekteydiler. Ayrıca bizlere çok kötü sözler söylüyorlardı.

Daha sonra esir mübadelesi oldu. Onların esirleri gendilerine, bizler de Türk askerine teslim edildik. Bu mübadele Litrapalas'ta yapıldı. Bizler oradan Kuzey tarafına geçtik. 1975 yılına kadar askerliğime devam ettim. Daha sonra ayrıldım. Fakat o günleri asla unutmak imkansızdır.

Ahmet Kızılar

Büyük Ada Sokak No: 11

Güzelyurt, (65)

Leymosun'da annem, babam ve gızgardaşım ile birlikte yaşıyordum. Aynı mahallede bir kerpiç olan evimiz, bir de yeni bina olan betondan yapılmış iki katlı evimiz vardı. 20 Temmuz 1974 günü hareketi başlamadan birkaç gün önce betondan yapılmış evimiz Türk mücahidi tarafından mevzi olarak alınmıştı. Biz ailemle birlikte diğer evimize sığınmıştık. 20 Temmuz sabahı evimizin havlısında otururken Türkiye'nin çıkarma yapmaya başladığı haberini aldık. Babam bu haberi duyunca mevzi olarak kullanılan eve gidip oradaki mücahitlere haber vermek istedi. Onunla birlikte ben de gideceğimi söyledim. Diğer eve giderken babam acil bir ihtiyacını gidermek için eve tekrar geri dönmek istedi. Ben onun çıkmasını beklerken gürşun yağmuruna dutulduk. Bulunduğumuz evden dışarı çıkamadık. Gürşun yağmurundan korunmak için yatakların altına girdik. Ben çok gorkmuştum. Babam beş vakit namazını gılan biri olduğu için tesbih çekip, dua etmeye başladı. Daha sonra bana geri dönmemizi söyledi. Ben de ona çok gorktuğum için dışarı çıkmamamızı, ölmek istemediğimi söyledim. "O da bana, Gızım gidelim. Vurulursak şehit ganımız akacak. Her birine şehit ganı akması münasip olmaz." dedi. Onun bu sözü üzerine dışarıya çıktık. Ben önde babam arkamda yolda koşmaya başladık. Yolda koşarken babam yağın gürşunlardan dolayı şehit olmuştu. Fakat ben onun şehit olduğunu görmedim. Karşıda bulunan mücahitler babamın şehit olduğunu fark edince, beni gucaklayıp gomşunun evine götürdüler. Onlara babamı da gurtarmalarını söyledim. Onlar da bana, merak etmememi onu da gurtaracaklarını söylediler. Daha sonra ben gomşunun evinden hastahaneye gittim. Oraya gittiğim zaman bütün herkes oradaydı. Rumlara teslim olmuşlardı. Benim bütün ailem de oradaydı. Ben orada içimden ailemizden hiçbirine bir şey olmasın da gurban keseceğim diye adak adadım. Ertesi gün sabahtan gızgardaşımla birlikte evimizden ihtiyacımız olan birkaç parça eşyayı

almak için giderken, yolda babamın cesediyle karşılaştık. O anda çok perişan olduk. Ağlamaya, bağırmaya başladık. İkimiz tekrar hastahaneye geri dönüp, abime haber verdik. Hastahaneden gönderilen ambulansla babamın cesedini morga götürdüler. Ertesi gün de onu şehitlikte toprağa verdik. Babamın şehit olması hepimizi perişan etmişti. Ne yazık ki Kuzey tarafına babamı şehit vererek geçtik. Yıllar geçmesine rağmen acısı hâlâ daha yüreğimizde yanmaktadır.

İlkin Çiftçi

Güzelyurt, (48)

71 43531

20 Temmuz 1974 yılında, yani 1. Barış Harekatı başladığı zaman ben ailemle birlikte Baf'ta yaşamaktaydık. Ailemle hep aynı mahalledeydik. Evlerimiz hepimizin de yakın yakındı. Büyük oğlum o yıllarda Türkiye'de Harb Okulu'da idi. Ortanca oğlum da mevziye gitmişti. Olaylar başladıktan birkaç gün sonra Baf'taki komutanlardan bazıları benim evime gelerek, bana ortanca oğlumun nerede olduğunu sorarlar. Ben de onlara oğlumu birkaç gün önce gelip aldıklarını ve mevziye götürdüklerini söyledim. Oğlumun hangi mevzide olduğunu bildiğim için onlar giderken ben de mevzinin yolunu düttüm. Giderken de yanımda yemek ve su götürdüm. Oğlumu mevzisinde sağ-salim buldum. Ertesi gün komutanlar askeri urubalarını çıkararak ve ellerinde bulunan silahları da vererek, teslim olmuşlardı. Ben de onlara mevzide bulunan oğlumu sorunca onlar da bana, oğlumun eniştesinin mevzisine gittiğini söylediler. Tam bu konuşmanın üzerine gızgardaşımın gocası yaralı bir halde yanımızda bulundu. Ona oğlumu sorduğum zaman o da bana, "Bizim mevzi düştü. Senin oğlunu görmedim." dedi. Bu haberi duyar duymaz hemen mevzinin yolunu düttüm. Eşim ve çocuklarım da benimle birlikte gelmek istediler. Ama ben yalnız gitmek için ısrar ettim. Yolda giderken bizim mahallenin arka sokağında yaşayan Veli Dayı ismindeki gomuşuma rastladım. Ona neden böyle telaş içinde olduğunu sorunca o da bana "Mevzideki torunundan haber alamadığını ve bundan dolayı da çok endişelendiğini." söyledi. Ben de ona hemen eve dönmesini söyledim. Zira benim mevziye gidip onlara bakacağımı ve dönüşte de ona bilgi vereceğimi belirttim. Ben mevziye varınca dışarısını gözetleyenlerin yerlerinde olmadıklarını gördüm. Mevzidekilerin bazıları hendeğin içerisinde idiler. Ben de hendeğin içerisine girdim ve yürümeye başladım. Beni ilk önce gören çavuşları oldu. Bana buraya neden geldiğimi sordu. Ben de ona hepsinin teslim olduklarını

17

söyledim. Hatta bana oğlumun da mevziden kaçtığını söyleyince, ben de gelip bakmak istediğimi söyledim. Çavuş, “oğlumun mevziden kaçmadığını, esas olarak sana bunu söyleyenler mevziden kaçtı.” dedi. Ben de çavuşa “oğlumu görmeden hiçbir yere gitmeyeceğimi” söyledim. O da “oğlun su doldurmaya gitti. Birazdan gelecek.” dedi. Biraz sonra elinde su bidonlarıyla oğlum geldi. Beni burada görünce şaşırdı. Neden geldiğimi sordu. Ben de ona duyduklarımı ve bundan dolayı telaşlanıp geldiğimi söyledim. Oğlumu sağ-salim görünce tekrar mahalleme geri döndüm. Veli Dayı’ya da oğlunun iyi olduğunu söyledim. O geceyi geçirdikten sonra ertesi gün komutanlar silahlarını Birleşmiş Milletlere teslim etmeye başladılar. Ben bunları görünce tekrar mevziye gittim. Fakat oldukları yeri boşaltarak boş bir evde mevzi gurdıklarını gördüm. Bu sefer oğluma komutanların silahlarını teslim ettiklerini ve gendisinin de mücahit giyisilerini çıkarmasını söyledim. Silahını da teslim etmesini belirttim. Oradaki tüm mücahitlere de aynı şeyleri yapmalarını söyledim. Amirlerinden bir tanesi oradaydı. Benim söylediklerimi duyunca o da burada beklemelerini ve gendisinin gidip gerçeği öğreneceğini, onlara haber vereceğini söyledi. O gidince bütün mücahitlere gitmelerini söyledim. Ben de gendi oğlumu alarak evime döndüm. Herkes silahlarını teslim etmişti. Olaylar daha da gızışınca annem bana hep bir yere toplanmamızı söyledi. Zaten ellerimizde silahlarımız da yoktu. Rumlar da bundan yararlanarak mahalleleri basıyor, bazılarını esir kampına götürüyorlar, bazılarını da öldürüyorlardı. Bizi de gelip bulduğumuz evden çıkardılar. Dışarı çıkarken Rumlardan birisi “Önce evdeki köpekler çıksın da daha sonra şillalar çıkar.” diye bağırır. Hepimizi sahaya topladılar. Tüm silahlar ve cephaneler burada idi. Düşünceleri hepimizi burada top yekün öldürüp, gömmektir. O sırada havada Türk uçakları görünmeye başladı. Rumlar bu uçakları gördükten sonra

bizi öldürmekten vazgeçtiler. Gençleri ve yaralıları alıp esir kapına götürdüler. Yaşlıları, çocukları ve kadınları da evlerine gönderdiler. Benim oğlum da vurulmuşdu. Gurşun sıyırdıp, geçmiş ve oğlum yaşıyordu. Onu da esir kampına götürdüler. Evlerimize döndüğümüz zaman hepimizin evleri soyulmuşdu. Ama benim hiçbir şey umrumda değildi. Oğlum şehit olmadığı için çok mutluydum. Çok şükür o günleri atlattık ve sağ- salim Kuzey tarafına geçtik. Allah'tan tek dileğim bizlere o zor günleri bir daha yaşatmamasıdır.

İlmiye Erşahin

Güzelyurt, (71)

71 43613

1974 yılında olaylar başlamadan önce ben Baf'ın Poli kasabasında yaşamaktaydım. Komanda kursunu yeni bitirmiştım. 1974 yılında Rumlar önce gendi aralarında çarpışmaya başlamışlardı. 20 Temmuz 1974 günü Türkiye adaya asker çıkarmaya başlayınca, Rumlar da Türkiye'nin bu hareketi üzerine saldırıya geçerler. Yine aynı gün Rumlar çağrı yaparak ellerimizde bulunan silahları en geç yarım saat içinde teslim etmemizi isterler. Eğer silahlarımızı teslim edersek bizlere hiçbir şey yapmayacaklarını söylemekteydiler. Komando kursunu bitirdiğim için beni tabur komutanının koruyuluğu görevine vermişlerdi. Görevim dolyısıyla Rumların mevzilerine yakın olan bir yere göndermişlerdi. Ben mevzime gittim ve buradan Rumlara teslim olmayacağımızı bildirdik. Yarım saat geçtikten sonra Rumlar 10.000 askeriyle birlikte, 200 kişi olan Türk askerine saldırıya geçtiler. Yaklaşık olarak onlarla sekiz saat çarpıştık. Ben burada mevzide iken ağaçların arasından bir Rum askerinin bana doğru yaklaştığını gördüm. O askerin niyeti beni öldürmektir. Fakat ben ondan atik davrandım ve silahımı ona doğrutarak, onu öldürdüm. Tüm bunlar olurken acemi askerliğini yenile bitirmiş olan arkadaşımı benim yanıma vermişlerdi. Benim üstümüze doğru gelen Rum askerini öldürdüğümü görünce çok gorkmuştu. Gözleri fal taşı gibi açılmıştı. Benim tomson adlı silahımdan çıkan boş govan tekrar dönüp yanımdaki arkadaşıma isabet eder. Arkadaşımın gözü hafif yaralanır. Ben de bunu görünce onun silahını ve mermilerini elinden alarak onu hastahaneye gönderdim.

30 metre sağımda mevzide bulunan diğer arkadaşlarımla bana geri çekilme emri geldi. Benim 10 metre sağımda bulunan evin damında betondan bir mevzi vardı. Ben de koşturarak o mevzinin içerisine girdim. Buraya gizlendim. Bulunduğum yerden aşağıdaki bahçeyi gözetliyordum. Bahçenin içerisinde Rum askerlerini görünce,

buradan gelişigüzel orayı daramaya başladım. Benim bulunduğum yerden 100 metre ileride bulunan Rum askerler benim bahçeyi daradığımı gördüler. Onlar da bana darbe atışı yapmaya başladılar. Mevzinin içerisinde en çok gorktuğum andı. Ben de burada sinmek zorunda kaldım. Can gorkusundan soğuk soğuk terler dökmekteydim. Ben mevzinin içerisinde saklanmakta iken aşağıda evin duvarının dibinde bulunan arkadaşşıma seslenerek biraz uzağa gitmesini söyledim. Zira ben buradan aşağıya atlayacaktım. Damdan olanca hızımla aşağıya atladım. Buradan atlamamla karşıdan Rum askerinin attığı gırşun bir oldu. Gırşun berikat versin ki evin yanında bulunan harnıp ağacının dallarını kırdı. Ben çok şükür gurtuldum ve hayattayım.

İsmail Meşeli

Güzelyurt, (59)

7145462

20 Temmuz 1974 sabahı Türk ordusunun Kıbrıs'a çıkmaya başlaması üzerine Leymosun'daki Rum askerleri Türk semtine karşı saldırıya başladılar. Ben Leymosun sancağına bağlı Mohaç Taburu ikinci bölükde, bölük yazıcısı olarak mücahitlik görevimi yapıyordum. Sabah 09:30'da başlayan Rum saldırısı akşama kadar sürdü. Türkiye'den yardım gelmeyince yetersiz olan cephanemiz tükendi. Komutanımız da Birleşmiş Milletler Barış Gücü askerlerine sığınınca bir şey kalmamıştı. Hava kararırken Rum askerleri Türk semtini işgal ettiler. Hepimiz Türk hastahanesinin havlısında toplandık. Ertesi gün çocuk ve yaşlılar dışında bütün erkekleri toplayıp, top sahasına götürdüler. On beş gün top sahasında kaldık. Sonra bizi bir Rum okuluna götürdüler. Ekim ayının sonuna kadar orada esir olarak kaldık. Esir kampında çok zor günler geçirdik. Açlıktan hepimiz zayıflamıştık. Bazı arkadaşlar hastalandılar, bazıları da çok dayak yediler. Ama bundan daha kötüsü ailelerimizden doğru dürüst haber alamayıştık. Ayrıca harbda olup bitenlerden haberimiz yoktu. Tek haber kaynağımız küçük bir plastik su bidonunun içine sakladığımız transistörlü bir el radyosuydu. İkinci Barış Harekatı'nın sonucunu bu radyodan öğrendik. Haber gulakdan gulağa bütün esirler arasında yayılmış. Herkes bu olayın sevinciyle gıcaklaşıp, şarkı söylemeye başlamıştı. Bu sırada yenilginin üzüntüsüyle perişan olan Rum askerleri, bizim bu sevincimize anlam veremiyor, bize bakıyorlardı.

Aradan geçen yirmi beş yıla rağmen bu olayı unutamıyorum.

Mustafa Anlar

Lefkoşa, (55)

227 8474

21 Temmuz 1974 ile 23 Ekim 1974 tarihleri arasında doksan altı gün iki binden fazla erkek Leymosun esir kampında kaldık. Geçirdiğimiz onca acı ,tatlı anılar arasında oldukça ilginç ve unutulmayan hatıralar vardır. Bunlardan bir tanesi de haberleşme ile ilgilidir.

Rum askerler dış dünya ile haberleşmemizi engellemek için ilk günlerde üzerimizdeki kalem ve kağıtları toplamışlardı. Daha sonra Uluslararası Kızılhaç Örgütü'nün getirdiği ve en çok on iki kelime yazılabilen özel mektup forumları için kalem izni çıkmış ve Rum askerler bizlere yüksek fiyattan kalem satmışlardı.haftada iki gün Kızılhaç denetiminde ailelerimiz bizlere yiyecek gönderiyor, ertesi gün de bu yiyeceklerin içinde olduğu plastik kapları ve karton kutuları geri gönderirdik.Rumlar bu yiyeceklerin içinde olduğu kutuları her seferinde iyice arıyor, mektup veya bıçak buldukları zaman da el koyup kutunun sahibi olan arkadaşımızı da döverlerdi.Ancak bütün bunlara rağmen gene de dışarıyla haberleşme olanağı bulmuştuk.

Mesela; bir defasında annemin gönderdiği gabak dolmasının içinden bir parça naylona sarılmış bir mektup almıştım.İkinci bir defasında da mektup pilavın içinden çıkmıştı.Bunlar riskli yöntemlerdi ama kimsenin aklına dolmanın içine bakmak gelmemişti.Ben de daha güvenilir bir yol bulmuştum. Yiyeceklerin geldiği karton kutuların üzerine ailelerimiz isimlerini yazıyordu. Biz de geri gönderirken gendi adlarımızı yazardık.Bir seferinde geri yolladığım kutunun üstüne gocaman harflerle şöyle yazdım:

“ Lütfi Kâmil(babamın adı)

Ben İyiyim Sokağı, No:5

Gönderin (5 K.L), Leymosun”

İki gün sonra gelen paketin üzerindeki yanıt şöyleydi:
“Mustafa Lütfi

Ablan Armut Yoluna Gitti

Oda No:10(Ablan Beyarmudu üzerinden Kuzey’e geçti.Sana 10 K.L gönderdik)”

Hiçbir Rum askeri böyle aşikar biçimde haberleşeceğimizi düşünmediğinden
birkaç kez böyle haberleştik.

Mustafa Anlar

Lefkoşa, (55)

227 8474

20 Temmuz 1974 günü Leymosun'da Demirli köprü denen yerde arkadaşlarımla birlikte toplanmıştık. 2 grup mücahitler olarak bulunuyorduk. 1 grup vurucu ekip, 2 grup yani benim grubum tıkama ve engelleme adını taşıyordu. Vurucu grup Tomson ve Piyade adı verilen silah tutmaktaydılar. Ayrıca A4 denilen silah kullanıyorlardı. Bunların görevi Rumdan gelecek olan güce karşı goymakdı. Tıkama ve engelleme grubunun görevi ise Rumlardan gelen tank olursa Türk bölgesini girmesini engellemekti. Burada bulunanlar Demirli köprüyü Rumlara geçmeye çalıştığı an havaya uçuracaktık. Zira buranın her yerini mayınlarla döşemiştik. Çarpışmaların başladığı bu günde havadaki mermiler yağmur gibi yağıyordu. Bizim grubun içinde bulunan Esener adındaki arkadaşım bizim mahallede bulunan fırının üzerindeki çatıda bir yer gurmuş, oradan silah atmaktaydı. Ama bir süre sonra silahı bozulur. Bunun üzerine yukarıdan aşağıya doğru bizlere bozuldu! bozuldu! diye bağıırıyordu. Biz de diğer arkadaşlarla beraber ara sokakta tetikteydik. Böyle beklerken yanımıza bir havan bombası düşer. Havan bombası düştüğü zaman asfalt olan yol ve orada park halinde olan bir araba yanmaya başlar. Ben de bunları gördüğüm zaman hemen yere çömeldim. Havan bombası benim de pantolonumun bir paçasının kenarını deler,ama benim ayağıma bir zarar vermez. Duvarın alçıları da o anda toz halinde üzerime düşer.

Düşen havan bombası garşıda bulunan Kemal adındaki arkadaşımın boğazını delerek, geçer ve ne yazık ki arkadaşım şehit olur. Ben yerden yukarı galktım. Daha önce bomba eğitimi aldığım için hamlemi tam zamanında yaparak yereyattım ve çok şükür gurtuldum.

Hayatta olduğum için çok mutluyum ve o günleri bir daha yaşamak istemem.

Sedat Önsel

Güzelyurt, (55)

71 43753

1974 ikinci Barış Harekatı olmadan önce Rumlar Türklerle anlaşma yapıp köylerden çekilmişlerdi. Sınırdaki Türk, İngiliz ve Rum askerler beklemekteydi. İkinci Barış Harekatı olduğu zaman Rumlar tekrar silahlarla Türk bölgesine saldırmaya başladılar. Ellerinde silahlar mahalle aralarına girip ateş açmaktaydılar. Biz Baf2ta yaşamaktaydık. Ailemle birlikte teyzemin evine toplanmıştık. Teyzemin evine yine aynı mahallede oturmakta olan komşunun oğlu da (Üniversite mezunu olup da öğretmenlik yapan) bu eve gelip saklanmıştı. Daha sonra Rumlar gelip kapıları gırarak, bütün ev halkını sahaya götürdülerdi. Bizi evden çıkarırken bir Rum asker eniştemi yolun ortasına getirip, silahı gürmuşdu. Tam onu vuracağı anda Birleşmiş Milletler'den olan bir İngiliz, eniştemin oğlunun arkadaşıydı. Eniştemi görünce tanıdı ve Rum polisin hareketini engelledi.

Sahaya giderken bizim evde bir ara saklanan öğretmeni Atatürk büstünün önünde yerde gıvrılırken gördük. Biraz daha ileride yolun içinde dayımı vurulmuş olarak görünce feryat etmeye başladık. Daha ileride yüzünden kanlar akan abimi de gördük. Bize Rum askerler, "Köpekler! Öleceksiniz." diye hitap etmekteydiler. Bunlar olurken bizleri öldürmek niyetinde olan Rumların başı, Galamara(Yunan askeri) gelince herkesten özür diler, herkes evlerine dağılır.

O günleri bir daha yaşamak istemiyorum.

Sevtap Yeşilpınar

Güzelyurt, (34)

71 41543

20 Temmuz 1974 günü Leymosun'da olaylar öğleden sonra son bulduğunda Türkler'in teslim olmasıyla gardaşım Vıyetnam Bölüğü diye söylenen bölükgönüllü mücahitlik görevini sürdürmekteydi. Şehrin teslim olduğunu öğrendiğimiz zaman ilk anda gardaşımın bir an önce eve sağ-selim gelmesini düşündük. Herkes mahalleyi terk erk edip, hastahane olarak kullanılan bizden iki sokak ötedeki binaya doğru goşduruyollardı.Bu arada yine silah sesleri sürekli duyuluyordu.Gardaşımın bölüğüne ulaşmak zordu.Çünkü Rum mevzilerinin önünden geçmek gerekirdi.

Evimiz iki gathlı olduğu için merdiven altına girip saklandık.Mahalleye düşen üç adet havan topundan sonra ve bir gişinin şehit olduğunu duyduk.

Babama; üst gatımızın kiremitli olduğunu, bundan dolayı bulunduğumuz yere de mermi düşerse gurtulamayacağımızı söyledim.Hemen bitişikde olan kiracımızın evine sığındık.Orada uzak mahalleden gelen dostların da olduğunu gördük.Öğleden sonra gardaşım "anne!" diye bağırarak eve doğru geldiğini gördük. Bizim olduğumuz eve geldi.O anki kucaklaşmamız apayrı bir duyguydu. Kardeşim mücahih şapkasını ve elbiselerini üzerinden fırlatarak sinirle bağırıyordu. Teslim olmamızı hazmedememişti. O evde bulunan Aydın Bey (Eski Girne belediye müdürü) gendine ait olan tabancayı Rumlar üzerinde bulmasın diye evin havlısında depo diye gullanılan tuvaletin daliğine attı. Fakat görülebileceğinden dolayı üzerine gum döktüler.Daha sonra o evdekiler de goşturup, hastahane binasına sığındılar. Bizler de evden çıktık. Gurşun yağmırı altında Taksim sineması önüne goşarken büyük bir galabalığın orada çığlıklar içinde Arnavut Camii'ne doğru goşmakta olduğunu görünce bağımaya başladı.

Babam beni golumdan çekişdirerek ,“Ben evimde ölmek isderim.” diyerek bütün ısrırlarımıza rağmen bizi eve götürdü. Kapıyı kapadık,eve girdik. Babam kapının

arkasına eski araba lastiği dizdi. O gece ben gardeşim annem ve babam evim içinde saklandık.Bütün gece gorkular içinde titiredik. Sabahın erken saatlarında rum askerleri aramaya çıkdıldardı. Rum askeri gelip gapıyı çaldılar.

“İçeri saklananlar dışarı çıksıllar.İçeride olduğunuzu biliyoruz.”dediler.

Annem kapıyı gendi açmak istedi.Babama; “Senin ve çocuklarımin şehit olduğunu göremem.”dedi. Fakat babam “hayır” diyerek “kapıyı ben açarım.” dedi. Nasıl olduysa ikisi beraber kapıda bulundular ve kapıyı birlikde açtılar.Rum askerleri “Siz neden evde galdınız? Bütün herkes hastahanede” deyince annem de “Oğlum kalp hastasıdır,on beş gündür evde yatır.” deyip bir yalan uydurdu. Daha sonra annemi babamı beni ve gardeşimi alıp “Size bir şey yapmayacağız.” deyip bizi de hastahaneye götürdüler.

Şansel Gürsan

Girne, (53)

81 52857

Baf'ın Poli kasabası denilen yerde oturmaktaydım. Evli ve üç çocuk annesiydim. 20 Temmuz 1974 günü yani 1. Barış Harekatı'nın başladığı gün ben, üç çocuğum, annem ve gardaşı kızlarım sığındığımız mağradan çıktık. Sığınaktan çıktıktan sonra Rumlar bizleri esir aldılar. Hepimizi mahallemizde bulunan kooperatif denilen bakkaliyenin önüne sıraladılar. Burada bizi üç gün tuttular. Yolun içinde çoluk-çocuk hepimiz apaçık yatmaktaydık. Evimiz bu yere yakın olmasına rağmen bizlere izin vermedikleri için gidemiyorduk. Rum askerler bizleri esir almışlar ve silahlarını bize doğru tutarak, hepimizi öldürmek için beklemekteydiler. Her an öldürölmek gorkusu yaşıyorduk. İlk gün hiçbirimiz bir şey yemedik. Aç ve açıkta sabahı ettik. Ben hep Allahıma yalvarmaktaydım. Bizleri öldürörlerse ilk önce beni vurmalarını isiyordum. Gözlerimin önünde çocuklarımin öldürölmesine dayanamazdım.

İkinci gün bizleri esir alan Rum askerler kooperatif bakkaliyesinin camlarını kırarak içeriye girerler ve bizlere içeriden yiyecek verirler. Aldıkları bir haberle gendilerinden de esir alınmıştı. Eğer bizleri öldürörlerse, aynı şekilde Türkler de onların esirlerini öldürecekti. Bundan dolayı üçüncü gün hepimizi serbest bıraktılar ve evlerimize gittik. Ama içimizde her an öldürölme gorkusu vardı.

Çok şükür gurtuldum ve hayattayım. Bir daha Allah bize o günleri yaşatmasın.

Türkan Kıziler

Güzelyurt, (57)

71 44468

DİZİN**YER İSİMLERİ**

Arnavut Camii 29

Atatürk Büstü 28

Baf 9,12,15,18,21,31

Beşparmak Dağı 13

Beyarmudu 25

Boğaz Sancağı 13

Demirli Köprü 26

Dikelya 7

Esir Kampı 24

Girne 13

Gönyeli 13

Harp Okulu 18

İngiliz Üsleri 7

İskele Kazası 7

Kıbrıs 23

Kızılay Hastahanesi 12

Kooperatif Bakkaliyesi 31

Lefke 7

Lefkoşa 12

Leymosun 5,9,23,24,26,29

Litrapalas 15

Magosa 12

Mohaç Taburu 23

Poli 15,21

Sentilaryum 13

Soğuk Su Mahallesi 9

Tuzla Köyü 7

Türk Semti 9, 23

Türkiye 18

Uluslararası Kızılhaç Örgütü 24

Viyetnam Bölüğü 29

Yeroşibu 15

KİŞİ İSİMLERİ

Dr. Cemal 5

Elektirikçi Ahmet 10

Dr. Fazıl Küçük 12

Fırıncı Remzi Bey 9

Lütfi Kâmil 24

Dr. İhsan 12

Münür Hilmi Şago 5

Veli Dayı 18